

Hva betyr det å være på den representative liste over immateriell kulturarv i UNESCO ?

En oppføring på den **representative liste over immateriell kulturarv** i UNESCO betyr at det ikke bare er seterbrukerne, Norsk seterkultur og Svensk Fäbodkultur ock utmarksbruk som mener seterdrift er viktig også i framtida, men fellesskapet. Det er den **svenske regjeringen** som har nominert seterkulturen, på vegne av den norske og svenske stat. Felleskapet har sagt at dette er for viktig til å mistes, og når den er oppført på denne listen betyr det at dette også er viktig i global sammenheng. Det er viktig å presisere at dette ikke er et vern, men en status som synliggjør oss og gir oss status muligheter. Hva vi bruker den til er opp til oss alle.

Vi har arbeidet for denne Unescostatusen i flere år og i prosessen har vi allerede oppnådd mye. Vi har generelt fått et økt fokus på verdiene i seterdrifta som bl.a har ført til en utredning til jordbruksoppgjøret fra Landbruksdirektoratet, miljødirektoratet og riksantikvaren: «Forslag til satsing for fortsatt seterdrift» Utredningen konkluderte med at tilskudd til setring måtte økes, hvilket det har gjort. I 2023 fikk vi en liten økning på fem seterbruk, fra 745 til 750. Det er første gang med økning på flere hundre år. Også det faktum at staten Norge nominerte seterkulturen og at vi fikk over 100 støttebrev til nomineringen fra ulike organisasjoner, gir oss styrke og motivasjon til å fortsette å jobbe for framtidens seterdrift.

Er seterdrift liv laga?

Litt bakgrunn: Inntil for noen få generasjoner siden har seterdrift vært en livsnødvendig selvfølgelighet for overlevelse for folk og dyr på garder i skog- og fjellbygder. Her ble det høstet, sanket og produsert mat fra beitende husdyr, og kunnskapen har blitt ført videre fra generasjon til generasjon helt frem til i dag. Dette var kvinnenenes domene, ofte sammen med egne og/eller andres barn.

Med beitedyr på setra ble det høstet mer vinterfor på garden som ga mulighet til flere vinterfora husdyr, mer mat og bedre økonomi. I tillegg utgjorde maten fra setra mye av livsgrunnlaget for store deler av befolkningen i fjellbygdene. Overalt der det var beiter var det husdyr, og hundrevis av år med beiting og tråkk har dannet åpne kulturlandskap, artsrike økosystem og infrastrukturer rike på kulturminner. Seterkulturens unike variasjoner og lokale tilpasninger har gitt verdifulle bidrag til det kulturelle mangfoldet og har formet regional identitet.

Viktige argumenter for seterdrift:

I takt med store strukturelle endringer i landbruket og ellers i samfunnet, har dyra flytte ned fra utmark til innmark og lausdriftsfjøs. Når vi vet at bare 3% av jordarealene i Norge kan brukes til matproduksjon, og at vi importerer 60% av maten vi spiser, i tillegg til dyrefor, tenker vi at det er dårlig beredskap i forhold til matsikkerhet. Bare dette er en viktig grunn til å opprettholde og helst utvide omfanget av seterdrift og beiting i utmark.

Dessuten kan bare setre i bruk tar vare på og skaper kulturlandskap, biologisk mangfold og kulturminner, og holde kunnskapen og immaterielle kulturarven levende.

God dyrevelferd og særegen melke kvalitet pga urterikt og variert beitelandskap. Dette

gir også seterprodukter som rømme, ost og smør med spesielle kvaliteter. Mange av medaljeostene på for eksempel Word Cheese Awards fra Norge er basert på setermelk.

Videre ser vi at det blir stadig mer attraktivt å besøke en seter. Setra er en veldig umiddelbar og pedagogisk arena å lære barna om både bærekraft og hvor maten kommer fra. Vi har derfor også hatt samarbeid med flere leirskoler, samt utarbeida et eget DKS opplegg

Samtidig ser vi at UNESCO kan gi uønsket mye besøk. Enkelte setre har allerede utfordringer med for mye turisme. Vi håper derfor vi kan komme i dialog med reiselivet om en bedre besøksforvaltning i seterområder med tilrettelagt turisme. Vi mener vi har bedre argumenter for å ta hensyn til seterdrift nå som vi faktisk er oppført på listen over immateriell kulturarv i hele verden.

Seterbrukere er de som forvalter alle disse verdiene, og vi jobber med nettverk, allianser og bygge kultur for utvikling og mangfold av seterdrift, og forsøke ta vare på den enkelte seterbruker. Vi jobber nå med en ny nettside for barn, og en digital seterveileder; *Setterretteleiar*, for etablerte og nye seterbrukere. Vi har allerede seterkurs for unge, og dette har vi tenkt å fortsette med

Vet vi at vi fremdeles har mye å lære. Derfor vil vi søke samarbeid med andre land som har kommet lenger på enkelte områder, og som kanskje ser noe de kan lære av oss. Kunnskap er viktig og nøkkelen til en god framtid for oss alle